

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 418/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Paskalom Milatom, Hviezdoslavova 3, Rožňava, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5Tpo/27/2024 z 18. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5Tpo/27/2024 z 18. júna 2024 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5Tpo/27/2024 z 18. júna 2024 **z r u š u j e**.
3. Krajský súd v Banskej Bystrici **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 6. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1

písm. c), ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. 11Tp/19/2024 z 30. mája 2024 a postupom a uznesením krajského súdu sp. zn. 5Tpo/27/2024 z 18. júna 2024.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru, odboru kriminálnej polície Rimavská Sobota ČVS: ORP-124/1-VYS-RS-2024 zo 6. marca 2024 trestne stíhaný pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona v znení účinnom v čase skutku s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Uznesením okresného súdu sp. zn. 11Tp/19/2024 z 10. marca 2024 bol sťažovateľ vzatý do preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku za súčasného nenahradenia väzby sťažovateľa jeho písomným sľubom podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a väzbu sťažovateľa nenahradil ani dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Krajský súd uznesením sp. zn. 5Tpo/15/2024 z 3. apríla 2024 zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 11Tp/19/2024 z 10. marca 2024 ako nedôvodnú.

3. Ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 3. septembra 2024 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 5Tpo/15/2024 z 3. apríla 2024, priznal mu primerané finančné zadostučinenie vo výške 2 500 eur a náhradu trov konania vo výške 1 070,97 eur a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

4. Okresný súd ďalším uznesením sp. zn. 11Tp/19/2024 z 30. mája 2024 zamietol podľa § 72 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku s použitím § 79 ods. 3 Trestného poriadku žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby za súčasného nenahradenia väzby sťažovateľa jeho písomným sľubom podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a väzbu sťažovateľa nenahradil ani dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Krajský súd uznesením sp. zn. 5Tpo/27/2024 z 18. júna 2024 zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 11Tp/19/2024 z 30. mája 2024 ako nedôvodnú.

5. Okresný súd v poradí tretím uznesením sp. zn. 18T/61/2024 z 25. júla 2024 prepustil sťažovateľa z väzby za jej súčasného nahradenia dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a uloženia primeraných obmedzení podľa § 82 ods. 1 písm. a), h), j) a k) Trestného poriadku. Okresný súd v uznesení sp. zn. 18T/61/2024 z 25. júla 2024 dospel k záveru, že dôvod preventívnej väzby naďalej trvá, ale „s prihliadnutím na zásadu primeranosti, hlavne s prihliadnutím na vek obvineného, ktorý má len 16 rokov, ako aj na skutočnosť, že obvinený už vo výkone väzby strávil 4 mesiace, možno jeho výkon väzby v tomto štádiu trestného stíhania nahradiť inštitútom, ktorý je rovnako schopný zabezpečiť účel väzby, v danom prípade, aby obvinený nepokračoval v trestnej činnosti“. Okresný súd zároveň rozhodol aj o uložení primeraných obmedzení, a to (i) zákazu styku s poškodenou, (ii) zákazu úmyselne sa priblížiť k poškodenej na vzdialenosť menšiu ako 5 metrov, (iii) zákazu kontaktovať poškodenú v akejkoľvek forme vrátane jej kontaktovania prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby

alebo inými obdobnými prostriedkami, (iv) zákazu zdržiavať sa v blízkosti obydlija poškodenej a (v) zákazu vycestovať mimo územia Slovenskej republiky.

6. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 418/2024-16 z 27. augusta 2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru postupom a napadnutým uznesením krajského súdu prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru postupom a uznesením okresného súdu sp. zn. 11Tp/19/2024 z 30. mája 2024, odmietol pre nedostatok právomoci na jej rozhodnutie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde a vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru ju odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie krajského súdu za arbitrárne, pretože *„je nedostatočné a zjavne nepresvedčivé, čím je aj ústavne nekonformné“*, keďže dôvody jeho väzby v odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu neboli odôvodnené *„takými konkrétnymi okolnosťami, ktoré by nasvedčovali existencii väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a nemožnosti nahradenia väzby“*, čoho dôsledkom je porušenie označených základných práv.

8. Sťažovateľ v prvom rade namieta celkovo formalistický prístup krajského súdu k posudzovaniu dôvodnosti jeho argumentácie, keď síce ním uplatnené namietané sťažnostné dôvody v podanej sťažnosti rekapituluje, tieto ale v zásade odmieta ich paušálnym posúdením za použitia rovnakých dôvodov, ako to bolo už pri jeho vzatí do väzby, pričom ak sa *„akékoľvek rozhodnutie riadne neodôvodní, dochádza tým k podstatnému porušeniu práva na obhajobu osoby, voči ktorej trestné stíhanie smeruje... keďže sa voči všeobecným tvrdeniam nie je možné konkrétne brániť“*. Krajský súd pri skúmaní dôvodnosti ďalšieho trvania väzby vychádza pri skúmaní materiálnych podmienok väzby z pretrvávania dôvodného podozrenia zo spáchania stíhanej trestnej činnosti sťažovateľom len na podklade výpovede samotnej poškodenej a lekárskej správy z gynekologického vyšetrenia (ako to bolo pri jeho vzatí do väzby) a aktuálne aj znaleckého posudku súdnej znalkyne z odboru zdravotníctva, odvetvia psychológie č. 33/2024, ktorého závery však podľa sťažovateľa nepodporujú právny záver o existencii dôvodov preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Sťažovateľ je toho názoru, že krajský súd mal z dôvodu neskoršieho štádia vedeného trestného konania *„po vykonaní výsluchov svedkov a po vykonaní viacerých znaleckých posudkov“* opierať dôvodnosť podozrenia zo stíhanej trestnej činnosti nielen na výpovedi samotnej poškodenej (ako to bolo v počiatkových štádiách prípravného konania), ale vyhodnocovať obsah aj aktuálne vykonaného dokazovania a jeho výsledky pretaviť do svojej právnej argumentácie, v ktorej by nielen precizoval, ale predovšetkým aj vyhodnocoval dôvody, pre ktoré má alebo nemá pretrvávajúť dôvodné podozrenie zo spáchania trestnej činnosti vrátane aj konkrétnej odpovede na argument o potrebe prehodnotenia právnej kvalifikácie stíhaného skutku. Dôsledkom absencie

adresného odôvodnenia v napadnutom uznesení krajského súdu vo vzťahu k dôvodnosti samotného trestného stíhania (vrátane jeho právnej kvalifikácie), ako aj ku konkrétnym dôvodom preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je, že väzba je postavená len na samotnom podozrení zo spáchania trestného činu, pre ktoré bolo vznesené obvinenie.

9. V druhej rovine sťažovateľ brojí proti nedostatočnému odôvodneniu možnosti nahradenia väzby, ktorej nahradenie krajský súd podmieňuje existenciou výnimočných okolností. V tomto smere sťažovateľ poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Tost/39/2012 zo 6. decembra 2012, v zmysle ktorého § 339 Trestného poriadku ako osobitné ustanovenie (*lex specialis*) eliminuje v konaní proti mladistvým obmedzenia náhrady väzby uvedené v § 80 ods. 2 tretej vete a § 81 ods. 1 druhej vete Trestného poriadku. Ak možno účel väzby dosiahnuť jej nahradením, je súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie povinný použiť zákonom ustanovenú garanciu aj v prípade, ak je obvinený stíhaný ako mladistvý pre obzvlášť závažný zločin. V nadväznosti na to sťažovateľ zdôrazňuje, že je stíhaný za zločin, a preto bolo povinnosťou krajského súdu nielen odcitovať zákonné ustanovenia, ale reálne sa zaoberať možnosťou nahradenia jeho väzby, na podporu tohto postupu bol ochotný rešpektovať a dodržiavať obmedzenia a povinnosti uložené súdom. V súhrne teda sťažovateľ sumarizoval, že *«nie som obvinený pre obzvlášť závažný zločin, tobôž nie pre trestné činy terorizmu, nie je daný ani dôvod tzv. opätovnej väzby podľa § 71 ods. 3 písm. a/, c/ alebo e/ Trestného poriadku, rovnako som nebol vzatý do väzby ani podľa § 80 ods. 3 alebo § 81 ods. 4 Trestného poriadku, preto... sťažnostný súd nepostupoval v medziach zákona, pokiaľ v odôvodnení napadnutého uznesenia „vytýka“ absenciu výnimočných okolností prípadu. V prejednávanej veci (v ktorej som stíhaný za zločin) totiž Trestný poriadok umožňuje nahradiť väzbu bez ohľadu na to, či existujú alebo neexistujú výnimočné okolnosti prípadu.»*. Zároveň podľa sťažovateľa *„okresný súd a následne ani krajský súd nezohľadnil správne ust. § 339 Trestného poriadku, ktorým ustanovením je založená povinnosť súdu vziať mladistvého obvineného do väzby za predpokladu, že väzbu nemožno nahradiť inak, t.j. subsidiárnym spôsobom. Už aj z citovanej právnej normy je možné vyvodiť, že väzba mladistvého predstavuje až najkrajnejší prostriedok, ktorý slúži na jeho zaistenie. Preto jej použitie by malo prichádzať do úvahy len výnimočne.“*.

10. Sťažovateľ ďalej namieta postup okresného súdu, ktorý nezabezpečil pri jeho výsluchu 30. mája 2024, na ktorom sa preskúmavali dôvody ďalšieho trvania väzby na podklade jeho žiadosti, prítomnosť jeho zákonného zástupcu (matka sťažovateľa mala byť prítomná pred budovou okresného súdu) a orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V postupe okresného súdu sťažovateľ identifikoval aj ďalšie procesné pochybenie spočívajúce v tom, že okresný súd pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby nedisponoval celým spisovým materiálom, ktorý by obsahoval aj posledné vykonávané dôkazy, v dôsledku čoho tak okresný súd rozhodoval o žiadosti o prepustenie z väzby bez možnosti overenia si aktuálneho stavu dokazovania v jeho trestnej veci a v dôsledku čoho tak nemohol posúdiť všetky skutočnosti vyplývajúce z vykonaných dôkazov v rozsahu zodpovedajúcom rozhodnutiu o väzbe, k čomu mal pristúpiť *„prinajmenšom z dôvodu náležitého posúdenia materiálnej stránky dôvodnosti väzobného stíhania“*.

11. V postupe krajského súdu pri rozhodovaní o jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 11Tp/19/2024 z 30. mája 2024 sťažovateľ namieta celkovú dobu, počas ktorej sa venoval

posúdeniu jeho sťažnostnej argumentácie, a to v trvaní „12 hodín“. K takému skutkovému záveru dospel sťažovateľ porovnaním času od doručenia odôvodnenia sťažnosti podanej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu 17. júna 2024 v čase okolo 20.30 h do času prijatia rozhodnutia krajským súdom o podanej sťažnosti, k čomu došlo 18. júna 2024 v čase o 8.00 h ráno. Na podklade tohto zistenia sťažovateľ dospel k záveru, že „krajský súd moje sťažnostné dôvody obsiahnuté v odoslanom podaní zo dňa 17.6.2024 mal posúdiť a vyhodnotiť ich právnu relevanciu a opodstatnenosť približne za necelých 12 hodín, s tým, že prevažujúca časť tohto časového rámca pripadala na nočné hodiny. Je síce pravda, že sťažnostný súd na písomné podanie môjho obhajcu zo dňa 17.6.2024 odkazuje v odôvodnení napadnutého uznesenia, konkrétne na strane 1. a 2. rozhodnutia, avšak vzhľadom na extrémne krátke časové obdobie medzi doručením písomného odôvodnenia mojej sťažnosti a rozhodnutím krajského súdu o podanej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu zo dňa 30.05.2024 považujem až za nereálne (minimálne je pre mňa ťažko predstaviteľné), že by sa krajský súd s mojimi sťažnostnými námietkami uvedenými v podaní môjho obhajcu zo dňa 17.6.2024 vysporiadal vecne a v materiálnom slova zmysle.“.

12. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol:

„1. Postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 11Tp/19/2024 a jeho uznesením pod sp. zn. 11Tp/19/2024 zo dňa 30.05.2024 a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 5Tpo/27/2024 a jeho uznesením pod sp. zn. 5Tpo/27/2024 zo dňa 18.06.2024 bolo porušené základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3) a ods. 4) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici pod sp. zn. 5Tpo/27/2024 zo dňa 18.06.2024 a uznesenie Okresného súdu Rimavská Sobota pod sp. zn. 11Tp/19/2024 zo dňa 30.05.2024 sa zrušuje.

3. Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 € voči Okresnému Rimavská Sobota a Krajskému súdu v Banskej Bystrici....

4. Sťažovateľovi sa priznáva právo na náhradu trov konania v rozsahu 100% voči Okresnému súdu Rimavská Sobota a Krajskému súdu v Banskej Bystrici...“

III.

Vyjadrenie krajského súdu

13. Krajský súd konštatoval, že sťažovateľ nachádza porušenie ním označených práv v postupe okresného súdu a krajského súdu, ktoré neakceptovali možnosť nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a písomným sľubom. Podľa krajského súdu nebolo možné sťažovateľovi inak zabrániť v ďalšom páchaní trestnej činnosti, len jeho vzatím do preventívnej väzby a jeho ponechaním v nej pri zohľadnení aj skutočnosti, že sa dopustil závažnej trestnej činnosti na maloletej osobe. Krajský súd je presvedčený o tom, že argumentačne presvedčivo zdôvodnil nemožnosť nahradenia väzby sťažovateľa ani dohľadom probačného a mediačného úradníka a ani jeho písomným sľubom, keďže by žiadny z postupov nebol dostatočnou zárukou

vzhľadom na okolnosti prípadu, keďže sa mal dopustiť skutku proti maloletej 11-ročnej osobe, pričom pri rozhodovaní zohľadňoval, resp. prihliadal aj na § 339 Trestného poriadku. Skutočnosť, že väzba nebola nahradená už uvedenými postupmi, ešte nezakladá dôvody na porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru. Ide o možnosť, nie nárok obvineného na nahradenie väzby. Krajský súd nesúhlasí ani s námietkou sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia, keďže v odôvodnení napadnutého uznesenia sa vysporiadal so všetkými námietkami sťažovateľa, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, poukazujúc na doteraz zistené skutočnosti a zabezpečené dôkazy. Ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie je odôvodnené dostatočne v súlade s § 168 ods. 1 v spojení s § 180 Trestného poriadku.

14. Napokon krajský súd upozornil ústavný súd na jeho predošlý nález č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 27. augusta 2024, ktorým bolo rozhodnuté, že uznesením krajského súdu sp. zn. 5Tpo/15/2024 z 3. apríla 2024 bolo porušené základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, a za toto porušenie práva sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie 2 500 eur. Vzhľadom na tento záver krajský súd ústavnému súdu navrhol, aby o podanej ústavnej sťažnosti rozhodol tak, že sťažovateľom označené základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru porušené neboli. V prípade, ak by ústavný súd rozhodol v prospech sťažovateľa, tak navrhol sťažovateľovi nepriznať finančné zadost'učinenie, keďže ústavný súd v bode 3 nálezu č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 27. augusta 2024 priznal sťažovateľovi odškodné 2 500 eur za celú dobu väzby, teda za 4 mesiace.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie arbitrárnosti napadnutého uznesenia krajského súdu s ohľadom na námietku sťažovateľa o (i) nedostatočnom zdôvodnení materiálnej podmienky vedeného trestného stíhania, čo vyplýva z neskorších štádií vykonaného dokazovania, na ktoré krajský súd neprihliadal, a (ii) nedostatočnom odôvodnení podmienok nahradenia väzby sťažovateľa ako osoby mladistvej podľa § 339 Trestného poriadku a s ohľadom na rozhodovaciu prax vyšších súdnych autorít. Sťažovateľ taktiež namietal (iii) nezákonnosť svojho výsluchu z 30. mája 2024 pre neprítomnosť svojho zákonného zástupcu, (iv) nekompletnosť spisového materiálu pri rozhodovaní okresného súdu (s ohľadom na aktuálne výsledky dokazovania), (v) nedostatočné oboznámenie sa krajského súdu s obsahom podanej sťažnosti, ktoré malo trvať len niekoľko hodín.

IV.1. Judikatúrne východiská:

16. Právo na osobnú slobodu garantované ústavou, ako aj dohovorom zaujíma v hierarchii základných práv a slobôd (ľudských práv a základných slobôd) popredné miesto. Pod osobnou slobodou sa rozumie voľný, ničím neobmedzený pohyb človeka, ktorý sa môže podľa vlastného rozhodnutia zdržiavať na určitom mieste alebo slobodne z tohto miesta odísť (III. ÚS 204/02). Zbavenie slobody bez odsudzujúceho rozsudku je najväznejším zásahom do základných princípov individuálnej slobody a prezumpcie nevinoty. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas

súdnou kontrolu jeho ústavnosti a zákonnosti (III. ÚS 26/01, I. ÚS 187/09, I. ÚS 409/2021, III. ÚS 594/2021). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu nevinu výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (I. ÚS 187/09, I. ÚS 409/2021, III. ÚS 594/2021, rovnako tak aj Toth proti Rakúsku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 11894/85, bod 67).

17. Každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (II. ÚS 55/98, III. ÚS 7/00, I. ÚS 165/02, I. ÚS 177/03, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07, I. ÚS 409/2021). Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti za väzbu a proti nej vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (III. ÚS 38/01, IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08, I. ÚS 409/2021).

18. Aj čl. 5 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby k pozbaveniu osobnej slobody došlo „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „zákonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov proti Bulharsku z 20. 3. 1997, § 43). Každé pozbavenie osobnej slobody zároveň musí byť v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca pred svojvôľou [Bozano proti Francúzsku z 18. 12. 1986, bod 54; Benham proti Veľkej Británii z 24. 9. 1992, Herczegfalvy proti Rakúsku z 11. 5. 2004, rozsudky Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Morsink proti Holandsku z 10. 6. 1996, bod 40 a vo veci Stanev proti Bulharsku zo 17. 1. 2012, bod 143]. Zároveň čl. 5 dohovoru v sebe obsahuje aj prezumpciu v prospech prepustenia na slobodu, len čo obmedzenie osobnej slobody stratí opodstatnenie (rozsudok Veľkej komory vo veci Bykov proti Rusku z 10. 3. 2009, sťažnosť č. 4378/02, ods. 61 a nasl.). Pokračujúce zadržanie (väzba) môže byť opodstatnené len za predpokladu, že sú tu konkrétne okolnosti, ktoré naznačujú reálnu existenciu dôvodov verejného záujmu, ktoré prevážia nad pravidlom rešpektu k ľudskej slobode obsiahnutým v čl. 5 (rozsudok Veľkej komory vo veci Kudła proti Poľsku z 26. 3. 2000, sťažnosť č. 30210/96, ods. 110 a nasl.). Úlohou orgánov štátu je preskúmať všetky okolnosti svedčiacie v prospech a proti existencii takýchto dôvodov verejného záujmu, ktoré opodstatnia odchýlku od pravidla upraveného v čl. 5, a uviesť ich v rozhodnutiach o žiadostiach o prepustenie (rozsudok Veľkej komory vo veci McKay proti Spojenému kráľovstvu z 3. 10. 2006, sťažnosť č. 543/03, ods. 43).

19. Judikatúra ESLP aprobovala štyri základné dôvody, ktoré môžu odôvodňovať väzbu v trestnom konaní: nebezpečenstvo úteku (Stögmüller proti Rakúsku z 10. 11. 1969, č. 1602/62, § 15), riziko, že obvinený môže v prípade prepustenia mariť výkon spravodlivosti (Wemhoff proti Nemecku z 27. 6. 1968, § 14) alebo spáchať ďalšie trestné činy (Matznetter proti Rakúsku z 10. 11. 1969, č. 2178/64, § 9), alebo spôsobiť narušenie verejného poriadku (Letellier proti Francúzsku z 26. 6. 1991, č. 12369/86, § 51).

20. Súd rozhodujúci o väzbe má skúmať významné skutočnosti za väzbu a proti nej vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (III. ÚS 38/01, IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08).

21. Pri riziku z pokračovania v trestnej činnosti ako dôvode väzby musí byť toto riziko hodnoverné a prijaté opatrenia primerané, to všetko s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu (Clooth proti Belgicku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 12718/87, bod 40; I. ÚS 409/2021). Zároveň je potrebné uviesť, že zo strany všeobecných súdov sa nevyžaduje preukázanie absolútnej istoty o naplnení dôvodu tzv. preventívnej väzby, ale preukázanie existencie dôvodnej obavy, resp. reálnej hrozby (II. ÚS 348/2016, I. ÚS 347/2022).

IV.2. Osobitné judikatúrne východiská:

22. Európsky súd pre ľudské práva stabilne judikuje, že väzbu mladistvého je potrebné vnímať ako celkom výnimočný prostriedok na dosiahnutie sledovaného cieľa (Nart proti Turecku zo 6. 5. 2008, sťažnosť č. 20817/04, bod 31).

23. Skutočnosť, že väzba mladistvého predstavuje takýto celkom výnimočný prostriedok, znamená, že má byť využitá iba ako posledná z dostupných možností (pričom východiskovým stavom je vždy osobná sloboda) na čo najkratší čas a iba po dôkladnom zvážení všetkých okolností prípadu [Korneykova proti Ukrajine z 19. 1. 2012, sťažnosť č. 39884/05, bod 46; tiež Kovrov a ďalší proti Rusku zo 16. 11. 2021, sťažnosti č. 1327/16, č. 14206/16, č. 42296/09, č. 71805/11 a č. 75089/13, bod 94; tiež čl. 37 písm. b) Dohovoru o právach dieťaťa]. Zo strany všeobecných súdov pri rozhodovaní o väzbe mladistvého je preto nevyhnutné zaoberať sa alternatívnymi prostriedkami k väzbe (Agit Demir proti Turecku z 27. 2. 2018, sťažnosť č. 36475/10, body 44 a 45). Pri zvažovaní, či zabrániť ďalšej trestnej činnosti vzatím mladistvého do väzby, majú príslušné sudy vykonať celkové posúdenie rizika na základe komplexných a spoľahlivých informácií o osobnosti a sociálnych pomeroch dotknutého mladistvého [odporúčanie Výboru ministrov Rec(2003)20 týkajúce sa nových spôsobov riešenia kriminality mladistvých a úlohy justície mladistvých z 24. 9. 2003, body 17 a 18; tiež už citovaný Nart, bod 17 a nasl.].

24. Pokiaľ ide o zákonnú úpravu, § 339 Trestného poriadku ako osobitné ustanovenie (*lex specialis*) eliminuje v konaní proti mladistvým obmedzenia náhrady väzby uvedené v § 80 ods. 2 tretej vete a § 81 ods. 1 druhej vete Trestného poriadku. Ak možno účel väzby dosiahnuť jej nahradením, je súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie povinný použiť zákonom ustanovenú garanciu aj v prípade, ak je obvinený stíhaný ako mladistvý pre obzvlášť závažný zločin (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Tost/39/2012 zo 6. decembra 2012).

25. Z čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy možno vyvodiť základné právo na osobnú slobodu, ako aj zásadu, že pozbaviť niekoho osobnej slobody možno iba z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Ďalšie odseky čl. 17 ústavy uvádzajú konkrétne spôsoby pozbavenia, resp. obmedzenia osobnej slobody, ktoré sú za splnenia ustanovených podmienok prípustné. Jedným z týchto spôsobov je aj vzatie do väzby, resp. držanie vo väzbe v zmysle čl. 17 ods. 5 ústavy, a preto možno uviesť,

že v prípade pozbavenia osobnej slobody vzatím do väzby, resp. držaním vo väzbe je okrem čl. 17 ods. 5 ústavy vždy dotknutý aj čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy (I. ÚS 220/04).

IV.3. Posúdenie veci:

26. Ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľ bol uznesením okresného súdu sp. zn. 18T/61/2024 z 25. júla 2024 prepustený z väzby za jej súčasného nahradenia dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a uloženia primeraných obmedzení podľa § 82 ods. 1 písm. a), h), j) a k) Trestného poriadku (bližšie pozri bod 5). Vznikla tak právne situácia, že kým v prípade konania o prvej ústavnej sťažnosti sťažovateľa smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 5Tpo/15/2024 z 3. apríla 2024, doručenej ústavnému súdu 21. júna 2024 (konanie bolo zavŕšené nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 3. septembra 2024) bol sťažovateľ počas tohto konania prepustený z väzby uznesením okresného súdu sp. zn. 18T/61/2024 z 25. júla 2024, tak v prípade druhej ním podanej ústavnej sťažnosti smerujúcej proti v poradí druhému uzneseniu krajského súdu sp. zn. 5Tpo/27/2024 z 18. júna 2024, doručenej ústavnému súdu 6. augusta 2024 sa sťažovateľ už nachádzal na slobode a účinky napadnutého uznesenia krajského súdu, proti ktorým brojí podaním ďalšej ústavnej sťažnosti, už boli materiálne, resp. v materiálnej rovine reparované (i) procesnou aktivitou okresného súdu, ktorý sťažovateľa z väzby prepustil, resp. prepustil za jej súčasného nahradenia menej invazívnymi prostriedkami, čím bola osobná sloboda sťažovateľa obnovená bez spochybnenia nahradenia väzby samotným sťažovateľom, a (ii) priznaním mu primeraného finančného zadosťučinenia za celú dĺžku trvania väzby vo výške 2 500 eur, čím tak sťažovateľ aj v materiálnej rovine odškodnil za celú dobu trvania jeho väzby (majetková reparácia prameniaca z ústavnej neudržateľnosti samotného vzatia do väzby je vecne viazaná na celé obdobie trvania väzby sťažovateľa až do jeho prepustenia na slobodu a časový úsek od zamietnutia žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby je len čiastkovým úsekom celkovej od počiatku ústavnou neudržateľnosťou kontaminovanej doby trvania väzby). V tomto smere je možné súhlasiť s návrhom krajského súdu o nepriznaní ďalšieho finančného zadosťučinenia sťažovateľovi, keďže tento už bol riadne odškodnený (pozri bod 14).

27. Ústavný súd teda len pripomína, že svojím nálezom č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 3. septembra 2024 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 5Tpo/15/2024 z 3. apríla 2024, ktoré zrušil a sťažovateľovi priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 eur a náhradu trov konania vo výške 1 070,97 eur. Vychádzajúc teda zo skutočnosti, že (i) sťažovateľ bol nálezom č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 3. septembra 2024 odškodnený za celú dobu trvania väzby sumou 2 500 eur, (ii) v čase podania druhej (aktuálnej) ústavnej sťažnosti sa už nachádzal na slobode, čím tak boli v materiálnej rovine reparované negatívne dôsledky vyplývajúce z napadnutého uznesenia krajského súdu, mohlo by byť ústavnej sťažnosti nevyhovené, keďže nemá jasne profilovaný účinok smerujúci k eliminácii zásahu do základných práv sťažovateľa. Z materiálneho hľadiska však nebude nadbytočné (a zároveň bude postačujúce), ak sa bude ústavný súd v tomto náleze venovať výlučne tej právnej otázke nastolenej sťažovateľom, ktorú ústavný súd považuje za kľúčovú a ktorá sama osebe napadnuté rozhodnutie diskvalifikuje, v obsahovom prekrytí aj s predchádzajúcim nálezom ústavného súdu, ktorý mal kasačné účinky vo vzťahu k samotnému vzatiu sťažovateľa do väzby. Touto otázkou je arbitrárnosť záverov krajského súdu v jeho

napadnutom uznesení pri posúdení podmienok nahradenia väzby a jej zodpovedaním krajský súd porušil základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, teda je tou konkrétnou skutočnosťou namietanou sťažovateľom, ktorá spochybňuje existenciu podmienok „zákonosti“ pozbavenia osobnej slobody (Ilijkov proti Bulharsku z 26. 7. 2001, sťažnosť č. 33977/96, bod 94), v tomto prípade jej ďalšieho trvania. V nadväznosti na uvedený záver vzhľadom na skorší kasačný nález ústavného súdu a vzhľadom na aktuálny stav absencie väzobného stíhania sťažovateľa ostalo bez právneho významu podrobne sa vyjadriť k ďalším sťažovateľom predostretým námietkam (body 7 až 11 nálezu), keďže od ich právneho posúdenia sa v primárnej rovine neodvíja celkový výsledok konania o (aktuálnej) ústavnej sťažnosti sťažovateľa (ako to už bolo objasnené z hľadiska reparácie porušenia jeho základných práv).

28. Krajský súd v napadnutom uznesení v rámci skúmania podmienok nahradenia väzby za predošlého záveru o prítomnosti dôvodov preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dospel k záveru, že pri právnej kvalifikácii skutku ako zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona je zákonnou podmienkou nahradenia väzby existencia výnimočných okolností prípadu, ktoré sú materiálnou podmienkou použitia miernejších opatrení nahrádzajúcich väzbu. Opatrenia/prostriedky, ktorými je možné nahradiť väzbu, nebolo podľa krajského súdu možné uplatniť, keďže sú podmienené existenciou výnimočných okolností prípadu, ktoré neboli zistené. Naopak, podľa krajského súdu zo zistených okolností veci vyplýva, že sa sťažovateľ dopustil zločinu na obzvlášť zraniteľnej osobe, ktorou bolo 11-ročné dieťa, v dôsledku čoho hodnotí jeho osobu ako potenciálne nebezpečného páchatel'a.

29. Z uvedenej argumentácie krajského súdu vyplýva, že nepristúpil k nahradeniu preventívnej väzby sťažovateľa z dôvodu, že (i) sa dopustil skutku právne kvalifikovaného ako zločin na 11-ročnom dieťati, ktoré je obzvlášť zraniteľnou osobou, (ii) osobu sťažovateľa považuje za potenciálne nebezpečného páchatel'a a (iii) možnosť nahradenia jeho väzby vylučuje aj neexistencia výnimočných okolností prípadu.

30. V prvom rade považuje ústavný súd za excesívny právny názor krajského súdu, ktorý pri kvalifikácii konania sťažovateľa ako zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona videl možnosť nahradenia väzby len za prítomnosti výnimočných okolností prípadu, keďže pri (nie obzvlášť závažnom) zločine sa splnenie takej podmienky nevyžaduje.

31. V druhom rade krajský súd operuje pri východiskách svojho uvažovania o možnosti nahradenia väzby z povahových a charakterových vlastností obvineného a okolností veci, ktoré však s ohľadom na samotnú osobu sťažovateľa nijako nerozvádza a nevyhodnocuje s ohľadom na § 339 Trestného poriadku a s ohľadom na judikatúru najvyššieho súdu, keď v jeho uznesení sp. zn. 2Tost/39/2012 zo 6. decembra 2012 podrobne rozoberá aplikáciu § 339 Trestného poriadku pri väzobnom stíhaní mladistvých, a to aj v súvzťažnosti so všeobecnými ustanoveniami Trestného poriadku o náhrade väzby. V obsahovom kontexte týchto úvah by pri existencii dôvodov väzby na jej náhradu neboli výnimočné okolnosti prípadu svedčiace (v relevantnom zmysle rozhodovania o väzbe) v prospech mladistvého obvineného potrebné, ani keby išlo o jeho stíhanie pre obzvlášť závažný zločin, naopak, boli by potrebné výnimočné okolnosti svedčiace v popísanom smere v jeho neprospech, aby bolo zvolené riešenie zabezpečenia osoby mladistvého obvineného na účely trestného konania

väzbou, a nie jej náhradou. K rovnorodým záverom dospel ústavný súd aj vo svojom náleze č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 3. septembra 2024

32. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na jeho osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

33. V nadväznosti na záver o porušení práv sťažovateľa ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde napadnuté uznesenie zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ bol medzicasom prepustený z väzby na slobodu a že o väzbe možno rozhodovať len do budúcnosti (*pro futuro*), ústavný súd už vec krajskému súdu na ďalšie konanie nevrátil (II. ÚS 200/2019).

V.

Priznanie finančného zadosťučinenia

34. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

35. Sťažovateľ požiadal o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur, ktoré považuje za potrebné na dovŕšenie ochrany svojich práv.

36. Vzhľadom na to, že ústavný súd v náleze č. k. IV. ÚS 334/2024-33 z 3. septembra 2024 použil predmetný inštitút v kontexte celej doby trvania väzby (4 mesiace) v sume 2 500 eur, ústavný súd návrhu sťažovateľa na priznanie ďalšieho finančného zadosťučinenia už nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

37. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania.

38. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

39. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

40. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2024, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 13,73 eur (1/100

výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za 2 úkony právnej služby patrí sťažovateľovi náhrada trov konania vo výške 686,50 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 27,46 eur, spolu tak sumy 713,96 eur (bod 3 výroku nálezu).

41. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. októbra 2024

Libor Duľa
predseda senátu